

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 9, Αρ. 1Α (2017)

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Τόμος 1, Μέρος Α

Πρακτικά

9^ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή
& εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Αθήνα, 23 – 26 Νοεμβρίου 2017

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Επιμέλεια
Αντώνης Λιοναράκης
Σύλβη Ιωακειμίδου
Μαρία Νιάρη
Γκέλη Μανούσου
Τόνια Χαρτοφύλακα
Σοφία Παπαδημητρίου
Άννα Αποστολίδου

ISBN 978-618-82258-6-2
ISBN SET 978-618-82258-5-5

Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα : «Η αξιοποίηση του web 2.0 στο σύγχρονο σχολείο – Από τη θεωρία στην πράξη με έμφαση στη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη»: Αποτίμηση και προοπτικές

Παναγιώτης Σπύρος Αναστασιάδης, Κωνσταντίνος Μιχαήλ Κωτσίδης, Αλεξία Σπανουδάκη

doi: [10.12681/icodl.1361](https://doi.org/10.12681/icodl.1361)

Εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα : «Η αξιοποίηση του web 2.0 στο σύγχρονο σχολείο – Από τη θεωρία στην πράξη με έμφαση στη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη»: Αποτίμηση και προοπτικές

eLearning professional development project for Greek Teachers: the pedagogical use of Web 2.0 applications in teacher training, with emphasis on the development of collaborative creativity : Evaluation and Potentials

Παναγιώτης Σ. Αναστασιάδης
Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Κρήτης
panas@edc.uoc.gr

Κωνσταντίνος Μ. Κωτσίδης
Υποψ. Διδάκτορας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
daskalos28@hotmail.com

Αλεξία Σπανουδάκη
Υποψ. Διδάκτορας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
alexiaspan@hotmail.com

Abstract

The particularity of the new internet and digital age, the fast pace of changes and the rapid obsolescence of knowledge dictate the need to design and implement flexible training programs, with a view to acquire new social skills. The elearning Lab of the Department of Education of the University of Crete, responding to the modern training requirements of teachers, has been implementing distance training programs on “The Use of Web 2.0 in Modern School – From Theory to Practice Focusing on Collaboration, Creativity and Critical Thinking”, from December 2013 till June 2017. The purpose of this paper is to present the overall assessment of this particular program.

Keywords: *Web 2.0, teacher training, assessment*

Περίληψη

Η ιδιαιτερότητα της νέας εποχής του διαδικτύου και της ψηφιακής πληροφορίας, ο απίστευτος ρυθμός των αλλαγών και η ταχύτατη απαξίωση των γνώσεων, διευρύνουν την αναγκαιότητα σχεδιασμού και υλοποίησης ευέλικτων συστημάτων επιμόρφωσης, με στόχο την απόκτηση νέων κοινωνικών δεξιοτήτων. Το εργαστήριο Διά Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης, ανταποκρινόμενο στις σύγχρονες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών, υλοποίησε από τον Δεκέμβριο του 2013 έως τον Ιούνιο του 2017, σε 8 ανεξάρτητους επιμορφωτικούς κύκλους (τμήματα επιμορφούμενων) ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης με τη χρήση των ΤΠΕ με θέμα: «Η Αξιοποίηση του Web 2.0 στο Σύγχρονο Σχολείο – Από τη Θεωρία στην Πράξη με Έμφαση στη Συνεργασία, τη Δημιουργικότητα και την Κριτική Σκέψη». Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η συνολική αποτίμηση του συγκεκριμένου επιμορφωτικού προγράμματος.

Λέξεις-κλειδιά: *Web 2.0, Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, Αποτίμηση*

Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της νέας κοινωνικής πραγματικότητας, την αβεβαιότητα και τις ραγδαίες μεταβολές, ο εκπαιδευτικός οφείλει να συμβάλει περισσότερο από ποτέ στην κοινωνικοπολιτική και ενταξιακή διαδικασία των μαθητών στην κοινωνία, εστιάζοντας στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, αφού γίνεται πλέον αντιληπτό ότι η εκπαίδευση που προάγει την ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης είναι σημαντική για τη δημοκρατική λειτουργία της κοινωνίας, καθώς οι δημιουργικοί άνθρωποι μπορούν να προσεγγίσουν τα πολυδιάστατα προβλήματα και να δώσουν λύσεις αξιοποιώντας τη φαντασία, την αφαιρετική σκέψη και την εναλλακτική θέαση των πραγμάτων (Αναστασιάδης, 2014). Τα νέα αυτά δεδομένα αναδεικνύουν τη δια βίου εκπαίδευση και τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ως το προσφορότερο μέσο της εν γένει επαγγελματικής τους ανάπτυξης (Gaible & Burns, 2005). Ο εκπαιδευτικός του 21ου αιώνα, στην προσπάθειά του να ανταπεξέλθει στις νέες απαιτήσεις και προκλήσεις του επαγγέλματος, θα πρέπει μεταξύ άλλων να υιοθετήσει ως πρακτική τη διά βίου μάθηση, για να μπορεί να διατηρεί ισχυρά αντανakλαστικά στις αλλαγές (Whitehouse et al., 2010).

Μάλιστα, η ανάγκη επιμορφωτικών δράσεων με αποτελεσματικό, ευέλικτο και αξιόπιστο τρόπο ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της επιστημονικής κοινότητας με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ) να προσδίδουν σημαντικές δυνατότητες προκειμένου να ανταποκριθούμε στο αίτημα της ευέλικτης επιμόρφωσης τους (Αναστασιάδης, 2008). Δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως αν κανείς ακολουθήσει την εννοιολογική οριοθέτηση της διά βίου εκπαίδευσης και μάθησης από διεθνείς οργανισμούς (Βλ. UNESCO) (Hernandez-Serrano & Jones, 2010), διαφαίνεται ο βασικός ρόλος που έχουν διαδραματίσει οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) αναφορικά με τη σταδιακή μετεξέλιξη του θεσμού από τοπικής εμβέλειας και περιορισμένης συμμετοχής εκπαιδευτικές παρεμβάσεις σε ολοκληρωμένα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα μεγάλης συμμετοχής, ως μοχλοί ανάπτυξης σε μια κοινωνία της γνώσης.

Σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία (Huss & Eastep, 2013· Wopereis, Sloep & Poortman, 2010· Παπαδάκης & Φραγκούλης, 2005), η μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έρχεται να δώσει λύσεις στις προκλήσεις και στα προβλήματα που θέτουν οι περιορισμοί χρόνου, τόπου, χώρου και εμπλεκόμενων στην επιμορφωτική διαδικασία. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να συμβάλλουν, ολοκληρωμένα περιβάλλοντα επιμόρφωσης με τη χρήση των εφαρμογών web 2.0, των εφαρμογών αυτών τα οποία διευκολύνουν τη διάδραση μεταξύ των συμμετεχόντων και υποστηρίζουν τη συνεργατική δημιουργία (Hui-Chun, Gwo-Jen, Chin-Chung & Nian-Shing, 2009). Οι εκπαιδευτικές αυτές εφαρμογές, υπό παιδαγωγικές προϋποθέσεις, προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ανοιχτών – πολυμορφικών προγραμμάτων επιμόρφωσης, προσδίδοντας σημαντική ευελιξία στον τόπο, τον χρόνο και τον ρυθμό της μάθησης, με απώτερο στόχο τη δημιουργία συνεργατικών περιβαλλόντων οικοδόμησης της γνώσης (Αναστασιάδης, 2007) και την ανάπτυξη της διερευνητικής και κριτικής σκέψης (Κωστούλα & Μακράκης, 2006) μέσα από τη δημιουργική ένταξή τους στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο (Carr & Kemmis, 2002), συναρτήσει παιδαγωγικών προσεγγίσεων και οργανωτικών διαδικασιών στη βάση ενός ευρύτερου φιλοσοφικού πλαισίου (Αναστασιάδης, 2006), όπου και θα αποτελούν απαραίτητα στοιχεία για την επιτυχία τους.

Η χώρα μας προκειμένου να συμμετάσχει στις εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο οφείλει να επενδύει στην αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων μέσα από τη συστηματοποίηση δράσεων με κύριο πυλώνα την προώθηση νέων παιδαγωγικών προσεγγίσεων, με απώτερο στόχο παραδοσιακές «δασκαλοκεντρικές μέθοδοι» να μετατρέπονται σε ευέλικτες «μαθητοκεντρικές» διεργασίες, αναδεικνύοντας έτσι την άμεση σχέση μεταξύ των ΤΠΕ και της εκπαίδευσης ενηλίκων (Αναστασιάδης, 2014). Ήδη από το 2012 και μετά με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη δια βίου μάθηση, οι δήμοι και τα ελληνικά πανεπιστήμια, αναπτύσσουν ολοκληρωμένα προγράμματα δια βίου μάθησης. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το ΕΑΠ και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, τα οποία από τον Σεπτέμβριο του 2013 προσφέρουν ένα ευρύ πεδίο θεματικών ενοτήτων. Στην κατεύθυνση αυτή, το εργαστήριο Δια βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης, ανταποκρινόμενο στις σύγχρονες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών, υλοποιεί από το 2013 εξ αποστάσεως προγράμματα επιμόρφωσης με θέμα «Η Αξιοποίηση του web 2.0 στο Σύγχρονο Σχολείο - Από τη Θεωρία στην Πράξη με έμφαση στη Συνεργασία, τη Δημιουργικότητα και την Κριτική Σκέψη», τα οποία απευθύνονται κυρίως σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και απόφοιτους Παιδαγωγικών Τμημάτων και Καθηγητικών Σχολών.

Σκοπός της εργασίας είναι η αποτίμηση αυτών των καινοτόμων εξ αποστάσεως προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών με την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ.

Η δομή της εργασίας έχει ως εξής: Στην ενότητα της εισαγωγής επιχειρείται η ανάδειξη της σημασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, αναφορικά με τη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα. Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται αναλυτικά τα ευρήματα της συνολικής αποτίμησης του Επιμορφωτικού Προγράμματος, με την κριτική επισκόπηση των αποτελεσμάτων και τέλος παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας.

1. Αποτίμηση επιμορφωτικού προγράμματος

1.1 Μεθοδολογικό πλαίσιο

1.1.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Η έρευνα είχε ως σκοπό τη διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων σχετικά με επτά βασικούς άξονες που είναι οι ακόλουθοι:

- Κίνητρο συμμετοχής: Διερεύνηση των κινήτρων των επιμορφούμενων για τη συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο επιμορφωτικό πρόγραμμα.
- Ρόλος Επιμορφωτή: Διερεύνηση του ρόλου και των κύριων χαρακτηριστικών του επιμορφωτή κατά τη διάρκεια του προγράμματος επιμόρφωσης.
- Π.Α.Σ.- Εκπαιδευτικό υλικό: Διερεύνηση της ικανοποίησης του εκπαιδευόμενου σχετικά με το περιεχόμενο, τις δραστηριότητες και τον υποστηρικτικό ρόλο του εκπαιδευτικού υλικού.
- Π.Σ.Σ.- Ο.Σ.Σ.: Διερεύνηση των χαρακτηριστικών του Π.Σ.Σ. και ιδιαίτερα της χρησιμότητας των Ο.Σ.Σ. για τους επιμορφούμενους.
- Οργάνωση του Προγράμματος: Εξετάζει τη δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων (οργανωτικών – τεχνικών) και την παροχή στήριξης από το προσωπικό του επιμορφωτικού προγράμματος.
- Σχέσεις: Διερευνά το βαθμό συνεργασίας μεταξύ των υποκειμένων που συμμετείχαν στην επιμόρφωση (επιμορφωτής - επιμορφούμενοι - προσωπικό υποστήριξης) καθώς και τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν μεταξύ των

επιμορφούμενων με τους μαθητές της τάξης τους και των συναδέλφων εκπαιδευτικών του σχολείου τους.

- Σύνδεση Θεωρίας - Πράξης: Εξετάζει την ποιότητα και τη χρηστικότητα των γνώσεων που απέκτησαν οι επιμορφούμενοι.

1.1.2 Χρονική Περίοδος διενέργειας της αποτίμησης

Η αποτίμηση αφορά το επιμορφωτικό πρόγραμμα που υλοποιήθηκε από τον Δεκέμβριο του 2013 έως τον Ιούνιο του 2017 σε 8 ανεξάρτητους επιμορφωτικούς κύκλους (τμήματα επιμορφούμενων). Κάθε επιμορφωτικός κύκλος -τμήμα επιμορφούμενων- ήταν διάρκειας τριών μηνών.

1.1.3 Πληθυσμός

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο επιμορφωτικό πρόγραμμα και για χάρη συντομίας θα αναφέρονται ως «επιμορφούμενοι».

1.1.4 Είδος έρευνας

Η έρευνα είναι συγχρονική - επιτόπια και χαρακτηρίζεται ως ποσοτική.

1.1.5 Συλλογή των δεδομένων

Για τη συλλογή των δεδομένων δημιουργήθηκε ένα online ανώνυμο ερωτηματολόγιο, με τη χρήση της υπηρεσίας GoogleDrive, το οποίο διανεμήθηκε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου μετά το τέλος του επιμορφωτικού προγράμματος.

Το ερωτηματολόγιο αποτελούταν από τρία μέρη: Το πρώτο αποσκοπούσε στην καταγραφή των ατομικών στοιχείων των επιμορφούμενων (φύλο, ηλικία, σπουδές, προϋπηρεσία). Το δεύτερο μέρος διερευνούσε την εμπειρία των επιμορφούμενων από προηγούμενες επιμορφωτικές δράσεις, μέσω 7 ερωτήσεων κλειστού τύπου, στις οποίες οι επιμορφούμενοι απάντησαν με τη χρήση πενταβάθμιας κλίμακας Likert και 1 ερώτηση ανοιχτού τύπου. Τέλος, το τρίτο και κύριο μέρος του ερωτηματολογίου δομήθηκε με βάση τους 7 βασικούς άξονες (κίνητρα συμμετοχής σύνδεση Θεωρίας - Πράξης, σχέσεις συμμετεχόντων, εκπαιδευτικό υλικό, επιμορφωτής, οργάνωση) μέσω 29 ερωτήσεων κλειστού τύπου και 2 ανοικτού τύπου.

1.1.6 Επεξεργασία δεδομένων

Η διαδικασία ανάλυσης των δεδομένων των ερωτήσεων κλειστού τύπου έγινε με το λογισμικό στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων SPSS 20.0.

1.2 Περιγραφή αποτελεσμάτων

1.2.1 Δημογραφική σύνθεση πληθυσμού

Στη διαδικασία αποτίμησης του προγράμματος συμμετείχαν επιμορφούμενοι και από τους οχτώ επιμορφωτικούς κύκλους, από τον Δεκέμβριο του 2013 έως τον Ιούνιο του 2017. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 246 επιμορφούμενοι και απόφοιτοι Παιδαγωγικών Τμημάτων και Καθηγητικών Σχολών σε σύνολο 302 που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα.

Στην ερευνητική διαδικασία συμμετείχαν 50 άνδρες (20,3%) και 196 γυναίκες (79,7%). Σε ότι αφορά στην ηλικιακή κατανομή του δείγματος, 71 επιμορφούμενοι (28,9%) ήταν μεταξύ 22-30 ετών, 79 επιμορφούμενοι (32,1%) ήταν μεταξύ 31-40 ετών, 71 επιμορφούμενοι (28,9%) ήταν μεταξύ 41-50 ετών και 25 επιμορφούμενοι (10,2%) ήταν πάνω από 51 ετών. Οι 141 από τους 246 εκπαιδευτικούς του δείγματος ήταν δάσκαλοι, 2 ήταν δάσκαλοι Ειδικής, 14 νηπιαγωγοί, 22 φιλόλογοι, 7 μαθηματικοί, 16 καθηγητές υπολογιστών, 10 καθηγητές αγγλικών, 3 καθηγητές

γαλλικών (2,3%), 2 γυμναστές και 26 συμμετέχοντες οι οποίοι ήταν πτυχιούχοι άλλων πανεπιστημιακών σχολών. Είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι αρκετοί ήταν εκείνοι οι οποίοι έχουν αποφοιτήσει από δύο ή τρεις σχολές. Παράλληλα από το σύνολο των επιμορφούμενων, οι 82 ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος, οι 15 είχαν παρακολουθήσει μετεκπαίδευση ενώ υπήρχαν και 10 συμμετέχοντες οι οποίοι ήταν κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος (Βλ. Πίνακες 1,2,3).

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	N	%
<u>ΦΥΛΟ</u>		
ΑΝΤΡΕΣ	50	20,3
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	196	79,7
ΣΥΝΟΛΟ	246	100

Πίνακας 1: Φύλο πληθυσμού

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	N	%
<u>ΗΛΙΚΙΑ</u>		
22 έως 30	71	28,9
31 έως 40	79	32,1
41 έως 50	71	28,9
Άνω των 51	25	10,2
ΣΥΝΟΛΟ	246	100

Πίνακας 2: Ηλικία πληθυσμού

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	N	%
<u>ΣΠΟΥΔΕΣ</u>		
Παιδαγωγική Ακαδημία	23	9,3
Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης	14	5,6
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης	118	47,9
Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής	2	0,8
Τμήμα Φιλολογίας	22	8,9
Τμήμα Μαθηματικών	7	2,8
Τμήμα Φυσικής	6	2,4
Τμήμα Χημείας	1	0,4
Τμήμα Φυσικής Αγωγής	2	0,8
Τμήμα Αγγλικής Φιλολογίας	10	4
Τμήμα Γαλλικής Φιλολογίας	3	1,2
ΑΕΙ Πληροφορικής	11	4,4
ΤΕΙ Πληροφορικής	5	2
Μετεκπαίδευση	15	6
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης	82	33,3
Διδακτορικό Δίπλωμα	10	4
Άλλο	26	10,5
ΣΥΝΟΛΟ	246	100

Πίνακας 3: Σπουδές πληθυσμού

1.2.2 Διδακτική υπηρεσία πληθυσμού

Στον παρακάτω πίνακα 4 φαίνονται τα χαρακτηριστικά του δείγματος ως προς τη διδακτική υπηρεσία.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	N	%
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ		
0 έως 4 έτη	86	34,9
5 έως 10 έτη	55	22,4
11 έως 20 έτη	70	28,5
Περισσότερα από 20 έτη	35	14,2
ΣΥΝΟΛΟ	246	100

Πίνακας 4: Διδακτική Εμπειρία

Από τον πίνακα 4 φαίνεται ότι από τους 246 συμμετέχοντες, οι 49 έχουν 0 έως 4 έτη διδακτικής εμπειρίας (34,9) , οι 55 έχουν 5 έως 10 έτη διδακτικής εμπειρίας (22,4), οι 70 έχουν 11 έως 20 έτη (28,5) και οι 35 έχουν περισσότερα από 20 έτη διδακτικής εμπειρίας (14,2).

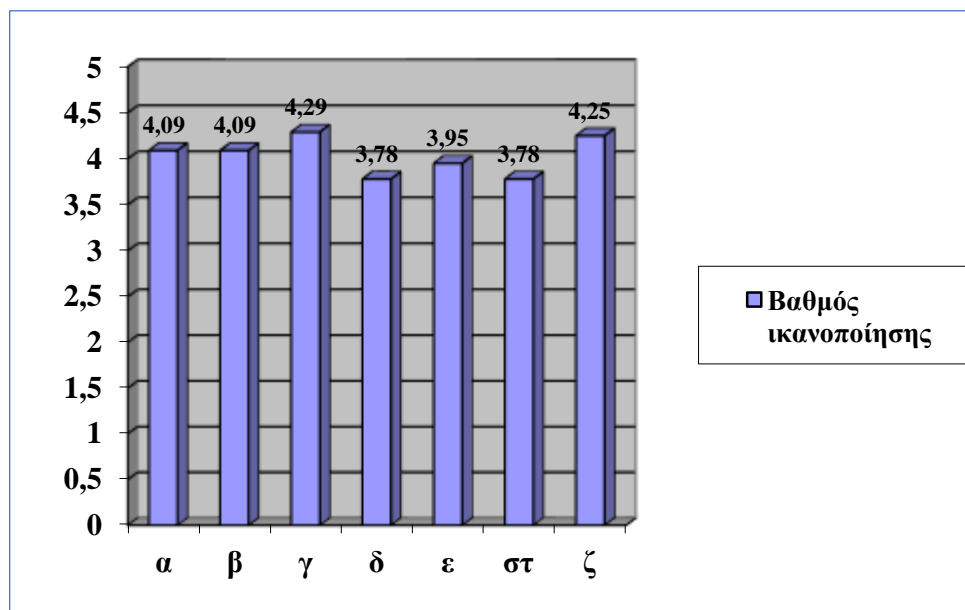
1.2.3 Ικανοποίηση από την παρακολούθηση προηγούμενων επιμορφωτικών προγραμμάτων

Επίσης, 32 από τους 246 συμμετέχοντες παρακολουθούσαν για πρώτη φορά κάποιο επιμορφωτικό πρόγραμμα. Το επίπεδο ικανοποίησης των 214 επιμορφούμενων εκπαιδευτικών από την παρακολούθηση προηγούμενων επιμορφωτικών προγραμμάτων σε σχέση με:

1. Το περιεχόμενο της επιμόρφωσης-σύνδεσης θεωρίας και πράξης,
2. τη μεθοδολογία επιμόρφωσης,
3. την οργάνωση επιμόρφωσης (προετοιμασία, έγκαιρη ενημέρωση, συντονισμός, υλικοτεχνική υποδομή, κ.ά.),
4. το επιμορφωτικό υλικό,
5. τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τον επιμορφωτή σας,
6. τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τους συναδέλφους σας στο επιμορφωτικό τμήμα,
7. και τις νέες γνώσεις που αποκόμισαν, απεικονίζεται ακολούθως (Πίνακας 5 & Γράφημα 1).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) το περιεχόμενο της επιμόρφωσης-σύνδεσης θεωρίας και πράξης	245	4,09	1,370
(β) τη μεθοδολογία επιμόρφωσης	245	4,09	1,370
(γ) την οργάνωση επιμόρφωσης (προετοιμασία, έγκαιρη ενημέρωση, συντονισμός, υλικοτεχνική υποδομή, κ.ά.)	246	4,29	1,360
(δ) το επιμορφωτικό υλικό	244	3,78	1,673
(ε) τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τον επιμορφωτή σας	243	3,95	1,633
(στ) τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τους συναδέλφους σας στο επιμορφωτικό τμήμα	244	3,78	1,673
(ζ) τις νέες γνώσεις που αποκομίσατε	244	4,25	1,324

Πίνακας 5: Ικανοποίηση από συμμετοχή σε προηγούμενα επιμορφωτικά προγράμματα

Διάγραμμα 1: Ικανοποίηση από συμμετοχή σε προηγούμενα επιμορφωτικά προγράμματα

Συμπερασματικά και όπως φαίνεται από τον πίνακα 5 και το διάγραμμα 1, οι επιμορφούμενοι έμειναν αρκετά ικανοποιημένοι από την παρακολούθηση επιμορφωτικών προγραμμάτων στο παρελθόν ως προς:

- Το περιεχόμενο επιμόρφωσης - Σύνδεση θεωρίας και πράξης.
- Τη μεθοδολογία επιμόρφωσης.
- Την οργάνωση επιμόρφωσης (Προετοιμασία, έγκαιρη ενημέρωση, συντονισμός, υλικοτεχνική υποδομή κ.ά.).
- Το επιμορφωτικό υλικό.
- Τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τον επιμορφωτή τους.
- Τις σχέσεις που δημιουργήθηκαν με τους συναδέλφους τους στο επιμορφωτικό τμήμα.
- Τις νέες γνώσεις που αποκόμισαν.

1.3 Πηγή πληροφόρησης για το Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Στον πίνακα 6 φαίνεται η πηγή από την οποία ενημερώθηκαν οι επιμορφούμενοι για το συγκεκριμένο επιμορφωτικό πρόγραμμα.

ΠΗΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	N	%
Email στο σχολείο	71	28,9
Ηλεκτρονικά Μέσα Ενημέρωσης - διαδίκτυο	106	43,1
Συναδέλφους	45	18,3
Προσωπικό Email	56	22,8
Οικογένεια – συγγενείς - φίλους	21	8,5

Πίνακας 6: Πηγές πληροφόρησης Επιμορφωτικό πρόγραμμα

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, κύρια πηγή πληροφόρησης για τη συμμετοχή στο επιμορφωτικό πρόγραμμα ήταν τα Ηλεκτρονικά Μέσα Ενημέρωσης (Διαδίκτυο) καθώς και η ενημέρωση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) στα σχολεία των επιμορφούμενων.

1.4 Κίνητρα συμμετοχής στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Οι επιμορφούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση: Ποια από τα παρακάτω αποτελούν για τους ίδιους τα σημαντικότερα κίνητρα συμμετοχής τους στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα:

1. Πιστοποίηση της επιμόρφωσης.
2. Η επιμόρφωση γίνεται σε ώρες που μπορώ να συμμετέχω.
3. Η επιμόρφωση γίνεται μέσω τηλεδιάσκεψης.
4. Έγκαιρη γνώση περιεχόμενου, στόχων, μεθοδολογίας κ.ά.
5. Σύνδεση της θεωρίας με τη διδακτική πράξη στην τάξη.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) Πιστοποίηση της επιμόρφωσης	245	3,64	1,236
(β) Η επιμόρφωση γίνεται σε ώρες που μπορώ να συμμετέχω	244	4,50	,863
(γ) Η επιμόρφωση γίνεται μέσω τηλεδιάσκεψης	243	4,47	,896
(δ) Έγκαιρη γνώση περιεχόμενου, στόχων, μεθοδολογίας, κ.ά.	243	4,40	,798
(ε) Σύνδεση της θεωρίας με τη διδακτική πράξη στην τάξη	244	4,51	,819

Πίνακας 7: Κίνητρα συμμετοχής

Όπως φαίνεται στον πίνακα 7, σημαντικά κίνητρα για τη συμμετοχή των επιμορφούμενων στο πρόγραμμα ήταν η σύνδεση θεωρίας και πράξης (4,51), η ευελιξία στον χώρο (4,47), τον χρόνο και τον ρυθμό της μελέτης (4,50) καθώς και η έγκαιρη ενημέρωση των επιμορφούμενων σχετικά με τους στόχους και το περιεχόμενο (4,40), ενώ δεν φαίνεται να έχει κυρίαρχη θέση η παρεχόμενη πιστοποίηση (3,64), μέσω της βεβαίωσης επιτυχούς ολοκλήρωσης.

1.5 Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

8.5.1 Βαθμός Ικανοποίησης από τη συμμετοχή στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Οι επιμορφούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα: Σε ποιο βαθμό δήλωσαν ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα, σχετικά με:

1. Την ποιότητα του επιμορφωτικού έργου.
  2. Τον βαθμό ανταπόκρισης στις επιμορφωτικές μου ανάγκες.
  3. Τις νέες γνώσεις που αποκόμισα.
  4. Την αξιοποίηση των γνώσεων που αποκόμισα στο εκπαιδευτικό μου έργο.
  5. Το γεγονός ότι οι μαθητές/τριές μου ήδη επωφελούνται από αυτά που έμαθα.
  6. Τη συνεργασία μου με τον/την επιμορφωτή/τρια μου.
  7. Τη συνεργασία μου με τους συναδέλφους μου στην ομάδα που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της επιμόρφωσης.
  8. Τη συνεργασία με τους συναδέλφους μου στο σχολείο.
  9. Τη συνεργασία μου με τους μαθητές μου στην τάξη μου.
- Ο βαθμός ικανοποίησης παρουσιάζεται ακολούθως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) την ποιότητα του επιμορφωτικού έργου	245	4,47	,739
(β) τον βαθμό ανταπόκρισης στις επιμορφωτικές μου ανάγκες	242	4,35	,813
(γ) τις νέες γνώσεις που αποκόμισα	243	4,37	,810

(δ) την αξιοποίηση των γνώσεων που αποκόμισα στο εκπαιδευτικό μου έργο	244	4,29	,812
(ε) το γεγονός ότι οι μαθητές/τριές μου ήδη επωφελούνται από αυτά που έμαθα	237	4,13	1,031
(στ) τη συνεργασία μου με τον/την επιμορφωτή/τρια μου	241	4,73	,595
(ζ) τη συνεργασία μου με τους συναδέλφους μου στην ομάδα που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της επιμόρφωσης	242	3,97	1,081
(η) τη συνεργασία με τους συναδέλφους μου στο σχολείο	236	3,50	1,139
(θ) τη συνεργασία μου με τους μαθητές μου στην τάξη μου	235	4,11	1,043

Πίνακας 8: Ικανοποίηση από τη συμμετοχή στο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα

Σύμφωνα με τον πίνακα 8, οι επιμορφούμενοι δήλωσαν πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τη συνεργασία τους με τον επιμορφωτή (4,73). Επιπρόσθετα, επιμορφούμενοι δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στο επιμορφωτικό πρόγραμμα σχετικά με την ποιότητα του επιμορφωτικού έργου (4,47), τον βαθμό ανταπόκρισης στις επιμορφωτικές τους ανάγκες (4,35), καθώς και τις νέες γνώσεις που απέκτησαν (4,37) αλλά και την αξιοποίηση των γνώσεων αυτών στο εκπαιδευτικό τους έργο (4,29). Το σύνολο των επιμορφούμενων δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα σχετικά με το γεγονός ότι οι μαθητές/τριές τους ήδη επωφελούνται από αυτά που έμαθαν (4,13) και τη συνεργασία που είχαν με αυτούς (4,11). Τέλος, οι περισσότεροι επιμορφούμενοι δήλωσαν αρκετά ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα, σχετικά με τη συνεργασία τους τόσο με τους συναδέλφους τους στο επιμορφωτικό τους τμήμα (3,97) όσο και με τους συναδέλφους τους στο σχολείο τους (3,50).

1.5.2 Βαθμός Ικανοποίησης από τη επιμορφωτικό υλικό του Προγράμματος

Οι επιμορφούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα: Σε ποιο βαθμό δήλωσαν ικανοποιημένοι από το επιμορφωτικό υλικό του Επιμορφωτικού Προγράμματος:

1. Όσον αφορά στο περιεχόμενο.
2. Όσον αφορά στην πρόκληση ενδιαφέροντος.
3. Όσον αφορά στη συνεισφορά του στην εκπόνηση των αντίστοιχων γραπτών εργασιών .
4. Όσον αφορά στην χρησιμότητά του για πρακτική εφαρμογή στην τάξη.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) στο περιεχόμενο	244	4,36	,792
(β) στην πρόκληση ενδιαφέροντος	245	4,47	,755
(γ) στη συνεισφορά στην εκπόνηση των αντίστοιχων γραπτών εργασιών	244	4,39	,781
(δ) στη χρησιμότητά του για πρακτική εφαρμογή στην τάξη	243	4,52	,773

Πίνακας 9: Ικανοποίηση από το επιμορφωτικό υλικό του Προγράμματος

Όπως διαφαίνεται στον Πίνακα 9, οι επιμορφούμενοι δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος αναφορικά με τη χρησιμότητα του για πρακτική εφαρμογή στην τάξη (4,52). Ακόμη, οι επιμορφούμενοι δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι όσον αφορά στην πρόκληση ενδιαφέροντος (4,47), ενώ μεγάλη πλειοψηφία των επιμορφούμενων δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι από το επιμορφωτικό υλικό του

προγράμματος σχετικά με τη συνεισφορά του στην εκπόνηση των αντίστοιχων γραπτών εργασιών (4,39) και το περιεχόμενό του (4,36).

1.5.3 Βαθμός Ικανοποίησης από τον επιμορφωτή του Επιμορφωτικού Προγράμματος

Οι επιμορφούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στο ερώτημα: Σε ποιο βαθμό δήλωσαν ικανοποιημένοι από τον επιμορφωτή τους:

1. Όσον αφορά την επιστημονική επάρκεια των επιμορφωτών.
2. Όσον αφορά τη διδακτική επάρκεια των επιμορφωτών.
3. Όσον αφορά τον σεβασμό της προσωπικότητας των επιμορφούμενων.
4. Όσον αφορά τη δημιουργία θετικής σχέσης με τους επιμορφούμενους.
5. Όσον αφορά την αναγνώριση των επιμορφωτικών αναγκών των επιμορφούμενων.
6. Όσον αφορά την κάλυψη των επιμορφωτικών αναγκών των επιμορφούμενων.
7. Όσον αφορά την ικανότητα των επιμορφωτών στην επίλυση αποριών των επιμορφούμενων.
8. Όσον αφορά την ικανότητα των επιμορφωτών στην επίλυση δυσκολιών κατά την επιμορφωτική δράση.
9. Όσον αφορά τη σύνδεση θεωρίας και πράξης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) στην επιστημονική του/της επάρκεια	241	4,69	,687
(β) στη διδακτική του/της επάρκεια	241	4,83	,508
(γ) στον σεβασμό της προσωπικότητάς σας	241	4,90	,451
(δ) στη δημιουργία θετικής σχέσης μαζί σας	239	4,87	,492
(ε) στην αναγνώριση των επιμορφωτικών σας αναγκών	242	4,64	,746
(στ) στην κάλυψη των επιμορφωτικών σας αναγκών	240	4,63	,708
(ζ) στην ικανότητά του/της στην επίλυση αποριών σας	241	4,83	,508
(η) στην ικανότητά του στην επίλυση δυσκολιών και κρίσεων στο τμήμα σας	241	4,69	,687
(θ) στη σύνδεση θεωρίας και πράξης	245	4,65	,707

Πίνακας 10: Ικανοποίηση από τον επιμορφωτή του Προγράμματος

Σύμφωνα με τον πίνακα 10, οι επιμορφούμενοι εμφανίζονται να είναι πάρα πολύ ικανοποιημένοι όσον αφορά όλα τα κριτήρια του βαθμού ικανοποίησης που σχετίζονται με τον επιμορφωτή. Αναλυτικότερα, οι επιμορφούμενοι δήλωσαν πολύ και παρά πολύ ικανοποιημένοι από τον επιμορφωτή τους όσον αφορά τον σεβασμό τον οποίο επέδειξε ως προς την προσωπικότητά τους (4,90), τη δημιουργία θετικής σχέσης μαζί τους (4,87) καθώς και την ικανότητα επίλυσης των αποριών τους (4,83). Η θετική επίδραση που είχε ο επιμορφωτής φαίνεται επίσης από το γεγονός ότι σχεδόν όλοι οι επιμορφούμενοι ήταν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι σχετικά με τη διδακτική (4,83) και επιστημονική επάρκειά (4,69) του. Επιπρόσθετα, θετικές εκτιμήσεις διατυπώνονται από τους επιμορφούμενους για την ικανότητα του επιμορφωτή να επιλύει δυσκολίες που προέκυψαν κατά την επιμορφωτική δράση (4,69). Ακόμη, δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι από τον επιμορφωτή τους αναφορικά με την αναγνώριση (4,64) και την κάλυψη των επιμορφωτικών αναγκών τους (4,63).

Τέλος, οι επιμορφούμενοι δήλωσαν πολύ και πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τους επιμορφωτές τους όσον αφορά τη σύνδεση θεωρίας και πράξης (4,65).

1.5.4 Βαθμός Ικανοποίησης από την οργάνωση του Προγράμματος

Οι επιμορφούμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν στην ερώτηση: Σε ποιο βαθμό νιώθουν ικανοποιημένοι από την οργάνωση του Επιμορφωτικού Προγράμματος αναφορικά με:

1. Την καταλληλότητα της χρονικής περιόδου στην οποία πραγματοποιήθηκε η επιμόρφωση.
2. Την ευχρηστία του συστήματος τηλεδιάσκεψης.
3. Την εικόνα της τηλεδιάσκεψης.
4. Τον ήχο της τηλεδιάσκεψης.
5. Τη δυνατότητα επίλυσης τεχνικών προβλημάτων.
6. Τη συνεργασία με το προσωπικό υποστήριξης της τηλεδιάσκεψης.
7. Τη δυνατότητα επίλυσης οργανωτικών προβλημάτων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	N	M.O.	S.D.
(α) στην καταλληλότητα της χρονικής περιόδου στην οποία πραγματοποιήθηκε η επιμόρφωση	242	4,42	,797
(β) στην ευχρηστία του συστήματος τηλεδιάσκεψης	244	4,64	,692
(γ) στην εικόνα της τηλεδιάσκεψης	243	4,49	,768
(δ) στον ήχο της τηλεδιάσκεψης	242	4,25	,946
(ε) στη δυνατότητα επίλυσης τεχνικών προβλημάτων	241	4,44	,855
(στ) στη συνεργασία με το προσωπικό υποστήριξης της τηλεδιάσκεψης	242	4,64	,740
(ζ) στη δυνατότητα επίλυσης οργανωτικών προβλημάτων	244	4,64	,692

Πίνακας 11: Ικανοποίηση από την οργάνωση του Προγράμματος

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, μεγάλη πλειοψηφία των επιμορφούμενων δήλωσαν πάρα πολύ ικανοποιημένοι αναφορικά με τη συνεργασία τους με το προσωπικό τεχνικής υποστήριξης της τηλεδιάσκεψης (4,64), όπως επίσης και τη δυνατότητα επίλυσης τόσο οργανωτικών (4,64) όσο και τεχνικών προβλημάτων (4,44). Ακόμη, οι επιμορφούμενοι εξέφρασαν πολύ θετικές γνώμες όσον αφορά την ευχρηστία του συστήματος της τηλεδιάσκεψης (4,64), και παράλληλα έμειναν πολύ ικανοποιημένοι από την εικόνα (4,49) και αρκετά ικανοποιημένοι από τον ήχο της (4,25). Τέλος, οι επιμορφούμενοι έμειναν πολύ ικανοποιημένοι και από τη χρονική περίοδο υλοποίησης του κάθε επιμορφωτικού κύκλου (4,42).

1.6 Ποιοτική αποτίμηση του Προγράμματος

Με βάση την αρχική κωδικοποίηση και την αξιοποίηση των ποιοτικών δεδομένων σχετικά με τις απόψεις που διατύπωσαν οι επιμορφούμενοι στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις προέκυψαν τα ακόλουθα ευρήματα:

Οι επιμορφούμενοι δήλωσαν μεγάλη ικανοποίηση από το σύνολο της επιμορφωτικής διαδικασίας και θεωρούν πως επιτεύχθηκαν οι στόχοι, αφού γνώρισαν νέα εργαλεία τα οποία είτε χρησιμοποίησαν στην εκπαιδευτική διαδικασία είτε θα τα αξιοποιήσουν παιδαγωγικά άμεσα στην τάξη.

- Σε σχέση με τον άξονα του ρόλου του επιμορφωτή ακολουθούν ενδεικτικές απαντήσεις των συμμετεχόντων:

- ✓ «Θεωρώ ότι ο επιμορφωτής μας έχει το χάρισμα να μετουσιώνει τη γνώση σε πράξη με τρόπο μοναδικό μώνοντας τους μαθητές σε δημιουργικά μονοπάτια. Κατάφερε να συνδέσει τη θεωρία με την πράξη με τρόπο απaráμιλλο καθιστώντας μας κοινωνούς της γνώσης μέσα από το βίωμα και την πράξη ως μέλη μιας ομάδας.»
- ✓ «Ο επιμορφωτής ήταν πάντα παρών και έλυνε όλες τις τεχνικές δυσκολίες ακόμη και χωρίς να του ζητηθεί. Ήταν σαν να βρισκόταν πάντα δίπλα μας!»
- ✓ «Άψογος συντονισμός, εξαιρετική εμπειρία, σαν να ήμασταν σε δια ζώσης σεμινάριο.»
- Σε σχέση με τον άξονα Π.Α.Σ.- Εκπαιδευτικό υλικό, ο οποίος διερευνά την ικανοποίηση των εκπαιδευόμενων σχετικά με τις δραστηριότητες που πραγματοποίησαν και το εκπαιδευτικό υλικό, αναφέρονται ενδεικτικά οι παρακάτω απαντήσεις και προτάσεις:
  - ✓ «Με ώθησε να στηριχτώ στη δική μου φαντασία και δημιουργικότητα!»
  - ✓ «Ξαναθυμήθηκα την έννοια της δημιουργικότητας..»
  - ✓ «Είδα το πράσινο καγκουρό.»
  - ✓ «Έμαθα κάνοντας.»
  - ✓ «Να μπορούσαμε να δούμε, ίσως στο forum ή όπου είναι εφικτό τα κόμικς όλων και να μας στείλετε τις διευθύνσεις των blog που δημιουργήθηκαν.»
  - ✓ «Χρειάζεται μια έρευνα: κάποια διδακτικά σενάρια να δοκιμαστούν στη αρχή και στο τέλος της επιμόρφωσης από τους επιμορφούμενους στις τάξεις που θα δώσουν χρήσιμα στοιχεία για ανατροφοδότηση και για αξιολόγηση του προγράμματος.»
- Σε σχέση με τον άξονα «Σχέσεις», ο οποίος μελετάει το βαθμό συνεργασίας μεταξύ των υποκειμένων που συμμετείχαν στην επιμόρφωση (επιμορφωτής - επιμορφούμενοι - προσωπικό υποστήριξης), παρουσιάζονται ενδεικτικές απόψεις των συμμετεχόντων
  - ✓ «Δημιουργία, επικοινωνία και διαμοιρασμός μέσα από μια ποικιλία εμπειριών και θετικών βιωμάτων που μας άφησαν αίσθημα της πληρότητας.»
  - ✓ «Ικανοποιημένη νιώθω και από τον διαμοιρασμό των ιδεών και των καλών πρακτικών των άλλων συμμετεχόντων.»
  - ✓ «Το πρώτο (και ελπίζω όχι τελευταίο) σεμινάριο που παρακολούθησα το οποίο προωθεί την ενεργητική συμμετοχή, δημιουργεί την αίσθηση της ομάδας και επιτρέπει στους επιμορφούμενους να συνεισφέρουν με τις γνώσεις και εμπειρίες τους στην ολομέλεια.»
  - ✓ "Επιμορφωτικό πρόγραμμα web2.0 εκπαίδευσης, συνεργασίας και φιλίας"
  - ✓ «Μια οικογένεια»
  - ✓ «Μια πλατφόρμα που θα είχε και χαρακτηριστικά κοινωνικής δικτύωσης θα διευκόλυνε τη συνεργασία σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό.»
- Σε σχέση με τον άξονα «Σύνδεση Θεωρίας – Πράξης», ο οποίος εξετάζει την ποιότητα και τη χρησιμότητα των γνώσεων που απέκτησαν οι επιμορφούμενοι. Χαρακτηριστικές είναι οι παρακάτω εκφράσεις:
  - ✓ «Νιώθω ικανοποιημένη γιατί προχώρησα ένα ακόμη βήμα στην αξιοποίηση του Web 2.0 στην τάξη, αναθεώρησα και ξαναθυμήθηκα το σπουδαίο ρόλο μου ως δασκάλα (όσον αφορά στη δημιουργικότητα).»
  - ✓ «Νομίζω ότι μπόρεσα ήδη να εφαρμόσω κάποια από τα εργαλεία στην τάξη, με επιτυχία.»
  - ✓ «Νιώθω αρκετά ικανοποιημένη γενικά, αναγκάστηκα να σκεφτώ και να χρησιμοποιήσω στη διδακτική μου πράξη εφαρμογές που είχα μόνο ακουστά.»

- ✓ «Πλέον έχω στη διάθεση μου πολλά εργαλεία που θα προσφέρουν στους μαθητές μου πολλά κίνητρα για μάθηση.»
- ✓ «ΧΑΡΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ γιατί κατάφερα στην ηλικία μου πράγματα που δεν πίστευα ότι θα τα κατάφερα και πίστευα ενώ δεν πίστευα στη διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην τάξη».

Συμπεράσματα

Το εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα «Η αξιοποίηση του web 2.0 στο σύγχρονο σχολείο – Από τη θεωρία στην πράξη με έμφαση στη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και την κριτική σκέψη» που υλοποιεί το εργαστήριο Διά Βίου και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης καλύπτει θέματα τα οποία αφορούν την παιδαγωγική αξιοποίηση του web 2.0 στη σχολική πράξη, με έμφαση στη συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας. Το συγκεκριμένο επιμορφωτικό πρόγραμμα στηρίχθηκε στη μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και στις βασικές αρχές του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης (Αναστασιάδης, 2011· Anastasiades, 2012). Κατά τη συνολική αποτίμηση της εφαρμογής του προγράμματος (Δεκέμβριος 2013- Ιούνιος 2017, διερευνήθηκαν οι απόψεις των για το σύνολο της επιμορφωτικής διαδικασίας με βασικούς άξονες το ρόλο του επιμορφωτή, το επιμορφωτικό υλικό και τις αντίστοιχες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, το τεχνολογικό πλαίσιο, τις σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων (επιμορφούμεμοι μεταξύ τους & επιμορφωτής – επιμορφούμενοι και τη σύνδεση θεωρίας – πράξης, ως προς την ποιότητα και τη χρησιμότητα των γνώσεων που απέκτησαν οι επιμορφούμενοι.

Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τη σημασία της καθημερινής υποστήριξης και επικοινωνίας μεταξύ επιμορφωτή - επιμορφούμενου, τόσο για την αντιμετώπιση παιδαγωγικών, τεχνολογικών και οργανωτικών ζητημάτων αλλά κυρίως για την ενίσχυση του θετικού κλίματος μεταξύ των συμμετεχόντων, μέσα από την καλλιέργεια της αυτενέργειας και της δημιουργικότητάς τους. Ιδιαίτερη ικανοποίηση καταγράφηκε από τη παρουσία των επιμορφωτών οι οποίοι σύμφωνα με την προτεινόμενη μεθοδολογία δεν περιορίστηκαν σε ρόλο συντονιστή της επιμορφωτικής διαδικασίας αλλά μετεξελίχθηκαν σε κριτικούς φίλους και συνταξιδιώτες του επιμορφούμενου (Anderson & Dron, 2010). Τα πορίσματα αυτά επιβεβαιώνονται και από άλλες σχετικές έρευνες που επισημαίνουν τη συμβολή του πολυσύνθετου και κυρίως υποστηρικτικού ρόλου του επιμορφωτή στην επιμορφωτική διαδικασία (Seridan & Kelly, 2010).

Παράλληλα, η δυνατότητα για αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων μέσω του εκπαιδευτικού υλικού, παρέχοντας όχι μόνο δυνατότητες εξατομικευμένης μάθησης αλλά και τη δυνατότητα συνεργατικής μάθησης, λειτουργώντας ως ένα «κοινωνικοπολιτισμικό εργαλείο μάθησης» (Σπαντιδάκης & Βασαρμίδου, 2014) και κυρίως χάριν των δομημένων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων συνεργατικού χαρακτήρα λειτούργησε παρωθητικά προς την ανάπτυξη του κλίματος συνεργασίας αλλά και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας των συμμετεχόντων. Προς αυτή την κατεύθυνση βοήθησε και το οργανωμένο παιδαγωγικό πλαίσιο του προγράμματος, το οποίο σεβόμενο τη μορφωτική φυσιογνωμία του κάθε επιμορφούμενου, παρείχε ευελιξία και περιθώριο, ώστε να χτιστεί το κλίμα εμπιστοσύνης και ασφάλειας, με την παρακίνηση του επιμορφωτή για επικοινωνία, διαμοιρασμό και συνδημιουργία να αποδεικνύεται καταλυτική για τη δημιουργία του αισθήματος της ομάδας μεταξύ των επιμορφούμενων. Η διαπίστωση αυτή συμφωνεί με πορίσματα άλλων ερευνών

που επισημαίνουν τη συμβολή της συνεργασίας και της αλληλεπίδρασης σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Μουζάκης κ.ά., 2016).

Μάλιστα, αναπτύχθηκε η πρωτοτυπία και η φαντασία των επιμορφούμενων, μέσα από τη δημιουργία και τη συνδημιουργία εκπαιδευτικού υλικού, με τη διαδικασία της παραγωγής υλικού από τους ίδιους τους, αποδεικνύοντας εμπράκτως τη σημασία της αρχής «Learning by doing» (Schunk, 1995), με τους επιμορφούμενους όχι μόνο να αναγνωρίζουν τρόπους παιδαγωγικής αξιοποίησης των εφαρμογών του web 2.0, που ήταν ένας από τους βασικούς στόχους του επιμορφωτικού προγράμματος, αλλά να αξιοποιούν κριτικά και δημιουργικά τα εργαλεία αυτά, στη σχολική πράξη.

Τέλος, Το τεχνολογικό πλαίσιο αποτέλεσε τη βάση της λειτουργικής διασύνδεσης του Π.Α.Σ. με το Π.Σ.Σ., με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου περιβάλλοντος δυναμικής αλληλεπίδρασης - δικτύωσης επιμορφωτών, επιμορφούμενων και εκπαιδευτικού υλικού. Αναφορικά με την αποτίμηση του τεχνολογικού πλαισίου, σχεδόν όλοι οι επιμορφούμενοι ήταν πολύ ικανοποιημένοι από τον λειτουργικό συνδυασμό του Π.Α.Σ. και του Π.Σ.Σ. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί πως με βάση τα ευρήματα της αποτίμησης προτάθηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού και κοινωνικού εξ αποστάσεως περιβάλλοντος, συναρτήσει παιδαγωγικών προσεγγίσεων και οργανωτικών διαδικασιών στη βάση ενός ευρύτερου φιλοσοφικού πλαισίου (Αναστασιάδης, 2006), που θα ενισχύσει περαιτέρω τον συνεργατικό χαρακτήρα της επιμόρφωσης και θα δίνει τη δυνατότητα για ειδικά σχεδιασμένες παιδαγωγικές δραστηριότητες καθώς επίσης και περιθώρια ελευθερίας στους συμμετέχοντες για εκπαιδευτικές δράσεις κοινωνικής δικτύωσης, όπως υποστηρίζουν και αντίστοιχες έρευνες, αναδεικνύοντας την αλληλεπιδραστικότητα των εργαλείων web 2.0 με το χρήστη, ένα κρίσιμο ποιοτικό χαρακτηριστικό που οι συγκεκριμένες εφαρμογές (West & West, 2009). Στην προοπτική αυτή και με την επωνυμία «ΕΔΙΒΕΑ Social Network (ESN)» σχεδιάσαμε ένα ολοκληρωμένο εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό και κοινωνικό περιβάλλον, το οποίο στην παρούσα φάση εφαρμόζεται πιλοτικά και αξιολογείται σε επίπεδο διδακτορικής έρευνας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, προκειμένου να συμβάλει στη μελλοντική έρευνα στο πεδίο της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Anastasiades P. (2012) Design of a Blended Learning Environment for the Training of Greek Teachers: Results of the Survey on Educational Needs. In P.Anastasiades (Editor) *Blended Learning Environments for Adults: Evaluations*. IGI Global.
- Carr, W., & Kemmis, S. (2002). *For a critical educational theory. Education, knowledge and action-research*, Athens: Kodikas.
- Gaible, E., & Burns, M. (2005). Models and best practices in teacher professional development. In *Using technology to train teachers: Appropriate uses of ICT for teacher professional development in developing countries* (pp. 15-24). Washington, DC: infoDev/World Bank.
- Hernandez-Serrano, M.J. & Jones, B. (2010). "Innovation, informational literacy and lifelong learning: creating a new culture". *eLearning Papers*, 21.
- Hui-Chun, C., Gwo-Jen, H., Chin-Chung, T., & Nian-Shing, C. (2009). An innovative approach for promoting information exchanges and sharing in a Web 2.0-based learning environment. *Interactive Learning Environments*, 17(4), 311-323.
- Huss, J. & Eastep, S. (2013). "The Perceptions of Students toward Online Learning at a Midwestern University: What are Students Telling Us and What Are We Doing About It?". *Inquire in Education*, 2(2).
- Seridan, K. & Kelly, M. (2010). The Indicators of Instructor Presence that are Important to Students in Online Courses. *Journal of Online Learning and Teaching*, 6(4).
- Whitehouse, P., McClosky, & Ketelhut, D.J. (2010). "Online Pedagogy Design and Development: New Models for 21st Century Online Teacher Professional Development". In J. Ola Lindberg &

- Anders D. Olofsson (Eds), *Online Learning Communities and Teacher Professional Development: Methods for Improved Education Delivery*, pp. 247-62. New York: IGI Global.
- West, J. A., & West, M. L. (2009). *Using Wikis for online collaboration. The power of the read-write web*. San Fransisco, CA: Jossey Bass.
- Wopereis, I. G. J. H., Sloep, P. B., & Poortman, S. H. (2010). *Weblogs as instruments for reflection on action in teacher education. Interactive Learning Environments*, 18(3), 245-261.
- Αναστασιάδης, Π. (2006). Περιβάλλοντα Μάθησης στο Διαδίκτυο και Εκπαίδευση από Απόσταση. Στο Α. Λιοναράκης, (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης – Στοιχεία θεωρίας και πράξης*. Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης, Π. (2007). Η Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης στο Σύγχρονο Σχολείο: Κοινωνικο - Εποικοδομιστική Προσέγγιση. Στο Λιοναράκης, Α. (επιμ.). *Μορφές Δημοκρατίας στην Εκπαίδευση: Ανοικτή Πρόσβαση και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση. Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Αθήνα 23-25 Νοεμβρίου 2007. ΕΑΠ, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*, Εκδόσεις Προπομπός, 668-681.
- Αναστασιάδης, Π. (2008). Ζητήματα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού για την Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης σε Περιβάλλον Μικτής –Πολυμορφικής- Μάθησης Κοινωνικο-Εποικοδομητική Προσέγγιση. Η Περίπτωση του προγράμματος «Παιδεία Ομογενών» για την Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών της Ομογένειας στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (ΕΔΙΑΜΜΕ). Στο Αναστασιάδης, Π. (Επ.), *Η Τηλεδιάσκεψη στην Υπηρεσία της Δια Βίου Μάθησης και της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης: Παιδαγωγικές Εφαρμογές Συνεργατικής Μάθησης από Απόσταση στην Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Αναστασιάδης, Π. (2011). «Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών: Βασικές Αρχές Σχεδιασμού και Υλοποίησης». Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά του 5ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Λουτράκι 2011.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). ΤΠΕ και Συνεργατική Δημιουργικότητα στο Σύγχρονο Σχολείο. Στο Αναστασιάδης, Π., Ζαράνης, Ν., Οικονομίδης, Β., Καλογιαννάκης, Μ. (Επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 9ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Τεχνολογίες της Πληροφορίας Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση», Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο, 3-5 Οκτωβρίου 2014*.
- Κωστούλα – Μακράκη, Ν. & Μακράκης, Β. (2006). *Διαπολιτισμικότητα και Εκπαίδευση για ένα Βιώσιμο Μέλλον*. Εκδόσεις: E-Media: Ψηφιακό Κέντρο Εκπαιδευτικών Μέσων Πανεπιστημίου Κρήτης.
- Μουζάκης, Χ., Γόγουλου, Α., Αναστασιάδης, Π. & Κόκκος, Α. (2016). ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ. Στο Αναστασιάδης Π. (2016). «Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη Χρήση Προηγμένων Μαθησιακών Τεχνολογιών Διαδικτύου (e-Learning). Από τη θεωρία στην πράξη» Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαδάκης, Σ. & Φραγκούλης, Ι. (2005). Διερεύνηση επιμορφωτικών αναγκών και στάσεων εκπαιδευτικών για την παροχή εξ αποστάσεως επιμόρφωσης σε περιβάλλον ηλεκτρονικής μάθησης. Στο Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σπαντιδάκης, Γ., & Βασαρμίδου, Δ. (2014). Ο παιδαγωγικός σχεδιασμός του περιβάλλοντος. Στο Α. Χατζηδάκη, Γ. Σπαντιδάκης & Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), *Ελληνόγλωσση εκπαίδευση και ηλεκτρονική μάθηση στη διασπορά. Σχεδιασμός και ανάπτυξη ενός Διαδικτυακού Μαθησιακού Περιβάλλοντος*. Ρέθυμνο: ΕΔΙΑΜΜΕ.